

ΛΕΝΑ ΜΑΝΤΑ

Συγγραφέας
του μπεστ σέλερ
**ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΔΙΠΛΑ
ΣΤΟ ΠΟΤΑΜΙ**

Η άλλη πλευρά του νομίσματος

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Ε Π Π Η Ν Ι Κ Η Π Ο Γ Ο Τ Ε Χ Ν Ι Α

 εν ξέρω να γράφω καλά... Από παιδί, όταν έπρεπε να γράψω κάτι, αισθανόμουν λες και κάποιος με πίεζε στο στήθος με κάτι βαρύ· η αναπνοή μου έβγαινε δύσκολα, τα χέρια μου ιδρώναν. Τότε στο χαρτί αποτυπώνονταν ένα σωρό ακατάστατα σημάδια, άλλες φορές στριμωγμένα το ένα με τ' άλλο κι άλλες φορές σκορπισμένα σαν τρελά πουλιά, που κανένας δεν μπορούσε να διαβάσει χωρίς να ζαλιστεί. Γι' αυτό δεν ξέρω τι μ' έπιασε και κάθομαι να γράψω τώρα, τι αντίκτυπο μπορεί να έχει η ζωή μου· μαύρες ανεμοδούρες σε λευκό φόντο, εμένα που το άσπρο και το μαύρο δε μου άρεσαν ποτέ. Η μονοτονία με θανάτωνε και πάντα προτιμούσα τα ζωηρά χρώματα, αναζητούσα το ουράνιο τόξο και τους θησαυρούς του, μαζί με την άλλη πλευρά του νομίσματος.

Γεννήθηκα σ' ένα χωριό, μόλις τριάντα χιλιόμετρα μακριά από την Αθήνα. Ωστόσο, αυτή η μικρή απόσταση ήταν αρκετή για να οριοθετεί ήθη, έθιμα και αντιλήψεις. Σε τέτοιο βαθμό, μάλιστα, που, αν κάποιος δεν ήξερε πού βρισκόταν, θα νόμιζε ότι πρόκειται για έναν τόπο όπου η πρόοδος και ο πολιτισμός απείχαν έτη φωτός.

Με ονόμασαν Ανδρέα. Ήταν το όνομα του παππού μου

και κληροδοτήθηκα με όλα τα χαρακτηριστικά της οικογενειακής κληρονομικότητας, με πρώτο απ' όλα ένα κοφτερό μυαλό, το οποίο ωστόσο δούλευε πάντα διαφορετικά από των υπολοίπων· όπως ακριβώς του πατέρα μου και του παππού μου, που στο χωριό όλοι τούς αποκαλούσαν «σοφούς». Οι συγχωριανοί τους ψιθύριζαν πως ό,τι έβλεπαν τα μάτια τους, μπορούσαν να το φτιάξουν τα χέρια τους. Βαριά κληρονομιά που όμως τίμησα και ακόμη δεν ξέρω αν ήταν για καλό μου...

Ο πατέρας μου ... Κυριάκος Ζησιμάτος... Τον θυμάμαι μέσα από την αχλή των τόσων χρόνων που πέρασαν. Τότε που γελούσε και τρανταζόταν ολόκληρος, και το γέλιο του, δυνατό και χαρούμενο, με ένα άρωμα παιδικότητας, παρέσερνε τους πάντες γύρω του. Όλοι λένε ότι του μοιάζω και δεν έχουν άδικο. Μάρτυρας μια παλιά φωτογραφία, ασπρόμαυρη, αλλοιωμένη από το χρόνο και με μια απαλή υποκίτρινη απόχρωση στις άκρες της. Θέλω να πιστεύω όμως ότι η ομοιότητά μας προχωράει και κάτω από την επιφάνεια και φτάνει να μας εξομοιώνει σαν ανθρώπους. Είμαι η γνήσια συνέχειά του...

Με τον πατέρα μου είχαμε έναν κώδικα επικοινωνίας που έφτανε να αποκλείει όλους τους άλλους, και πρώτη φυσικά τη μάνα μου που νευρίαζε και φώναζε. Όπως τότε που ήμουν πέντε χρόνων και ο πατέρας μου με ανέβασε στο τρακτέρ και μ' έβαλε να το οδηγήσω. Όταν το έμαθε εκείνη, έπαθε κρίση· φώναζε και τραβούσε τα μαλλιά της. Οι εξηγήσεις του, ότι το μεγάλο τιμόνι του μηχανήματος το κρατούσαν τα δικά του σταθερά χέρια, έπεσαν στο κενό και δεν ήταν η πρώτη φορά, αλλά ο πατέρας μου χαμογελούσε ήρεμος. Και όταν η μάνα μου αράδιασε όσα είχε να πει και έφυγε, εκείνος γύρισε, με κοίταξε και μου ψιθύρισε: «Γυναίκες! Πρώτα φω-

νάζουν, μετά ακούνε και μετά καταλαβαίνουν ... αν θέλουν! Τι να πεις; Μπελάς, αλλά και το αλάτι της γης, γιε μου!» Δεν είχα καταλάβει τότε τι εννοούσε, αλλά τώρα πια ξέρω.

Ο πατέρας μου σε όλη του τη ζωή ήταν αγρότης· αμπέλια, ελιές και περιβόλια. Ακόμη και σήμερα, έπειτα από τόσα χρόνια, όταν περπατάω ανάμεσα στα μεγάλα δέντρα με τον σκουρόχρωμο καρπό, όταν αγγίζω ένα τσαμπί από τα σταφύλια που κάθε χρόνο στολίζουν με το χρυσάφι τους τα κοντά φυτά, νομίζω ότι βλέπω πάνω στα φύλλα τις σταγόνες του ιδρώτα του. Σκληρός εργοδότης η γη, κι ίσως γι' αυτό δε σκέφτηκα ποτέ να μπω στη δούλεψή της.

Κι όμως, αυτός ο άνθρωπος που ξεκινούσε να δουλεύει μόλις ο ήλιος έφερνε το ξημέρωμα, καμιά φορά και πριν από αυτό, και τελείωνε μόλις έδυε, πολλές φορές και πιο αργά, έδειχνε ακούραστος. Γυρνούσε από τα χωράφια και τα πιτσιρικά μαζεύονταν γύρω του, γιατί ήξεραν πως δε θα τους αρνιόταν. Τα ανέβαζε πάνω στο τρακτέρ και τα έκανε βόλτα στο χωριό. Τσίριζαν εκείνα ευχαριστημένα, όπως κάθε παιδί όταν αποκτάει σύντροφο στα παιχνίδια του έναν ενήλικο. Κι εγώ καμάρωνα, γιατί ήταν ο δικός μου πατέρας που τα έκανε αυτά. Ο δικός μου πατέρας ήταν εκείνος που όλοι στο χωριό εκτιμούσαν και σέβονταν τη γνώμη του. Το παρατσούκλι «σοφός» έτεινε να αντικαταστήσει το επίθετό του.

Μία από τις αδελφές του πατέρα μου διηγιόταν μια ιστορία· μια ιστορία που αγαπάω και δεν κουράστηκα να την ακούω, όσες φορές κι αν έγινε αυτό, όταν γριά πια η θεία μου γύριζε και ξαναγύριζε στα ευτυχημένα χρόνια της νιότης της. Κοπελίτσα τότε, ετοιμάζε την προίκα της και ζήτησε από μια γειτόνισσα να της δώσει το σχέδιο μιας περιέργης δα-

ντέλας που πλεκόταν με τα χέρια. Η γειτόνισσα πολύ απότομα της αρνήθηκε, γιατί είχε κόρη αρραβωνιασμένη και δεν ήθελε καμιά άλλη να έχει την ίδια δαντέλα στα προικιά της...

Πιάστηκε το χέρι μου να γράφω, και τώρα που διάβασα όσα έγραψα φαίνονται αλλόκοτα ακόμη και στα δικά μου μάτια. Ποιος να πιστέψει σήμερα ιστορίες για προίκες; Κι όμως, τότε ήταν αλλιώς. Κορίτσια και αγόρια είχαν τα προικιά τους. Τις παραμονές του γάμου έβγαιναν όλα τα κεντήματα και τα υφαντά, φρεσκοπλένονταν, σιδερώνονταν και απλώνονταν στο καλό δωμάτιο του σπιτιού, για να περάσει το χωριό να τα δει, να τα θαυμάσει και φυσικά να τα «χρυσώσει». Η κάθε μάνα καμάρωνε για όσα είχε φτιάξει από τη μέρα που γεννήθηκε το παιδί της, πράγματα που τα κρατούσε μέχρι τότε προσεκτικά κρυμμένα. Τα προικιά έβγαιναν την κατάλληλη στιγμή και άλλες κοιτούσαν, άλλες θαύμαζαν κι άλλες... ζήλευαν. Μερικές αντέγραφαν και σχέδια, αλλά σημασία είχε σε ποια ανήκε η πρωτιά. Γι' αυτό η γειτόνισσα δεν έδειξε τη δαντέλα που είχε ξετρυπώσει σε κάποιο μαγαζί με κλωστές στην Αθήνα. Και σαν να μην έφτανε η άρνηση, κάθε φορά που η θεία μου πήγαινε στο σπίτι της, η γειτόνισσα πολύ επιδεικτικά μάζευε το εργόχειρο μην τυχόν και δει πώς το έφτιαχναν. Σύμφωνα με τα λεγόμενα της θείας μου, αυτή η ιστορία τής κόστισε πολύ· η δαντέλα είχε στοιχειώσει τα όνειρά της και η αδικία ήταν κατάφωρη, αφού τόσες φορές η συγκεκριμένη... αντίζηλος είχε ζητήσει και πάρει δικά της σχέδια.

Ο πατέρας μου δεν άντεχε να βλέπει την αδελφή του στενοχωρημένη, όπως άλλωστε και κανέναν άλλο. Άρχισε, λοιπόν, να πηγαίνει συχνά πυκνά στην γειτόνισσα. Και επειδή

ήταν άντρας, δεν τον φοβήθηκε, αλλά δούλευε ελεύθερα μπροστά του· το μάτι του ωστόσο εκείνος το είχε στο εργόχειρο κι ας έπινε καφέ με τους άντρες του σπιτιού. Έπειτα από λίγες επισκέψεις στο διπλανό σπίτι, πήρε νήμα και έδειξε στην αδελφή του πώς πλεκόταν η δαντέλα...

Πώς να μην καμαρώνω γι' αυτόν; Πώς να μη θέλω να του μοιάσω σε όλα;

Ο Ανδρέας έτριψε το χέρι του και σηκώθηκε από το τραπέζακι, πετώντας το στιλό εκνευρισμένος. *Μα τι έπαθα απόψε; σκέφτηκε. Σαν κανένας απόμαχος ναυτικός, που αφουγκράζεται το τέλος του και θέλει να γράψει την αλήθεια της ζωής του!*

Κι όμως, η αποψινή νύχτα ήταν νύχτα περιουλλογής και αποφάσεων. Το σταυροδρόμι ανοιγόταν μπροστά στα μάτια του και οι δυο του δρόμοι τον καλούσαν ν' αποφασίσει ποιον θα διαλέξει. Μόνο που στη δική του περίπτωση, η Αρετή και η Κακία δεν ήταν πλάσματα άυλα, αλλά δυο γυναίκες με σάρκα και οστά, που η καθεμία ήταν το ξεκίνημα μιας ζωής διαφορετικής όσο η μέρα με τη νύχτα. Κι αν ακολουθούσε την Κακία, έπρεπε να διαγράψει το παρελθόν του, τις ρίζες του, να πικράνει πολλούς και να πονέσει ακόμη περισσότερους. Κι η Αρετή; Αυτή ήταν μια άλλη ιστορία. Αν ακολουθούσε το δρόμο της, οι πύλες της «κανονικής» ζωής άνοιγαν διάπλατα, η επιστροφή του ασώτου γινόταν πραγματικότητα κι εκείνος ίσως κατάφερνε να γυρίσει στα χρόνια της νιότης του, που τόσο γρήγορα είχε διαγράψει...

Η καρδιά του δεν μπορούσε να βοηθήσει· ήταν κι αυτή μοιρασμένη όπως το μυαλό του τούτη τη στιγμή. Έτσι εξηγείται κι αυτό το ημερολόγιο που ξεκίνησε να γράφει. Σκο-

πός του δεν είναι όσα καταθέτει να μείνουν στην Ιστορία, σκοπός είναι να τον βοηθήσουν μήπως και καταλάβει τι θα κάνει από δω και πέρα. Ίσως αυτή η καταγραφή της ζωής του και των συλλογισμών του του δώσει και τη λύση...

Ο Ανδρέας κάθισε πάλι στη θέση του και έπιασε το στυλό. Είχε μια ολόκληρη νύχτα μπροστά του και δεν ήξερε αν ήταν αρκετή για να προλάβει να μουτζουρώσει δεκάδες σελίδες, αποτυπώνοντας στο λευκό φόντο τις... μουτζούρες της ζωής του.

Ο πατέρας μου σπάνια με μάλωνε και δε θυμάμαι ποτέ να σηκώσε χέρι πάνω μου. Το ένστικτο τον οδηγούσε περισσότερο να μου μαθαίνει το καλό και το κακό, με τρόπο που δεν τον ξεχνούσα ποτέ. Κάποτε, όταν ήμουν έξι χρόνων, έκλεψα από ένα φίλο μια καινούργια ξυλομπογιά, λαμπερή και κατακόκκινη. Δεν ξέρω τι μ' έπιασε και την πήρα: το κόκκινο δεν ήταν καν το αγαπημένο μου χρώμα. Ίσως με τράβηξε το ότι ένα τέτοιο αντικείμενο ήταν είδος πολυτελείας για το χωριό μας, άρα και σπάνιο. Την πήγα σπίτι με περηφάνια, χωρίς να έχω δώσει στην πράξη μου το σωστό όνομα: κλοπή.

Ο πατέρας μου στάθηκε ψύχραιμος όταν έμαθε την προέλευση του λαμπερού κόκκινου μολυβιού, σε αντίθεση με τη μάνα μου, που στην αρχή έβαλε τις φωνές και στο τέλος τα κλάματα, γιατί ο γιος της είχε βγει κλέφτης. Όσο κι αν προσπάθησε ο πατέρας μου να μου εξηγήσει το λάθος μου, έπεφτε πάνω στον τοίχο της παιδικής αφέλειας.

«Γιατί, μπαμπά, ήταν λάθος που την πήρα; Αφού ο Χρήστος έχει κι άλλες! Ούτε που θα το καταλάβει! Εγώ όμως δεν έχω ούτε μια μπογιά!»

Δεν ξέρω πότε ακριβώς γεννήθηκε στο μυαλό του πατέρα μου ο τρόπος, με τον οποίο θα μου έδινε ένα μάθημα που δε θα ξεχνούσα ποτέ. Πάντως, έπειτα από μία εβδομάδα, μου έφερε δώρο ένα τεράστιο σιδερένιο φορτηγό, βαμμένο με μια λαμπερή πράσινη λαδομπογιά. Πολύτιμο και δυσεύρετο παιχνίδι για την εποχή και θυμάμαι ακόμη και σήμερα ότι η χαρά ξεχειλίζει στο φουσκωμένο από περηφάνια στήθος μου για το απόκτημά μου, που όμοιό του δεν υπήρχε σε όλη την περιοχή. Η μάνα μου, βέβαια, έβαλε τις φωνές μόλις το είδε. Είχαμε τόσες ανάγκες: τα παιχνίδια μάς έλειπαν; Πώς φώναζε έτσι αυτή η γυναίκα; Τ' αυτιά μου πονούσαν όταν την έπιανε ο ... οίστρος. Τίποτα, όμως, δεν είχε σημασία εκείνη τη μέρα. Το πράσινο φορτηγό βρισκόταν στην αγκαλιά μου και παρέμεινε εκεί όλη την εβδομάδα. Όταν έτρωγα ήταν πάνω στο τραπέζι για να το βλέπω, κι όταν κοιμόμουν ήταν δίπλα μου στο κρεβάτι για να το αισθάνομαι...

Μια επίσκεψη, την Κυριακή, στο διπλανό χωριό, ήταν η μόνη ώρα που το αποχωρίστηκα. Όταν γυρίσαμε, με τρόπο διαπίστωσα ότι το φορτηγό είχε εξαφανιστεί. Ακόμη θυμάμαι πόσο πολύ αναστατώθηκα, πόσες ώρες το έψαχνα σε όλο το σπίτι, στον κήπο, στην αποθήκη και το βράδυ, αποκαμωμένος, έβαλα τα κλάματα για τη μεγάλη απώλεια.

Ο πατέρας μου με πήρε αγκαλιά για να με παρηγορήσει και περίμενε υπομονετικά να σταματήσω τα κλάματα για να με ρωτήσει: «Σκέφτηκες μήπως σου το έκλεψε κανείς;»

«Λες, μπαμπά;» ψέλλισα.

«Είναι πολύ πιθανόν!»

«Και τι θα κάνω τώρα;»

«Αγόρι μου, τίποτα δεν μπορείς να κάνεις πια. Κάποιος

θα το είδε, θα του άρεσε και επειδή εκείνος δεν είχε, σ' το πήρε...»

«Μα ήταν δικό μου!» έκανα με παράπονο.

«Είδες πόσο άσχημο πράγμα είναι η κλεψιά; Είδες πόσο πονάει αυτός που χάνει κάτι που αγαπάει; Αν κάποιος σε χτυπήσει, μπορείς να τον χτυπήσεις κι εσύ. Αν κάποιος σε βρίσει, μπορείς να κάνεις το ίδιο. Αν όμως κάποιος σε κλέψει, εσύ δεν τον ξέρεις για να τον τιμωρήσεις, γιατί η κλεψιά είναι από τα πράγματα που γίνονται κρυφά...»

«Δηλαδή, μπαμπά, και τότε που πήρα την μογιά του Χρήστου, έτσι θα πόνεσε κι αυτός;»

«Φυσικά!»

«Μπορεί κι εκείνος να έκλαψε το βράδυ στο κρεβάτι του;» συνέχισα.

«Γιατί όχι; Όποιος χάνει κάτι... στενοχωριέται, είτε αυτό ήταν μονάκριβο, είτε διαθέτει κι άλλο! Δεν έχει σημασία! Η κλεψιά είναι πάντα κλεψιά!»

«Ποτέ δε θα το ξανακάνω, μπαμπά! Σου το ορκίζομαι!»

«Το ξέρω, παιδί μου! Κοιμήσου τώρα και μην κλαις άλλο! Να κλαις για πράγματα που διορθώνονται και όχι για πράγματα για τα οποία δεν μπορείς να κάνεις τίποτα, προκειμένου να γίνουν όπως ήταν πριν!»

Πέρασαν πολλά χρόνια για να καταλάβω πως ο πατέρας μου είχε θυσιάσει τόσα χρήματα για να μου δώσει ένα μάθημα. Το πράσινο φορηγό δε βρέθηκε ποτέ, αλλά κι εγώ ποτέ δεν άπλωσα χέρι σε κάτι που δεν ήταν δικό μου.

Ποτέ δεν κατάλαβα γιατί ο πατέρας μου παντρεύτηκε τη μάνα μου...

Η Δόμνα Ζησιμάτου, το γένος Τριφιάτη, ήταν πάντα

μια κοπέλα που δεν ήξερε να γελάει και ούτε υπήρξε αυτό που σήμερα θα λέγαμε «κλασική ομορφιά». Κι όμως, ο νεαρός Κυριάκος είχε μάτια μόνο για κείνη και έστειλε το προξενιό του εγκαίρως, όπως συνηθιζόταν τότε. Όταν έλαβε θετική απάντηση, πήρε τη μάνα του και πήγαν να «καπαρώσουν» τη νύφη μ' ένα σταυρό, που είχε και η μάνα του από την πεθερά της.

Ο γάμος έγινε σύντομα και οι γονείς μου εγκαταστάθηκαν στο πατρικό του πατέρα μου. Κατά το έθιμο που κρατάει μέχρι και σήμερα, η γιαγιά μου μπήκε πρώτη στο σπίτι, το ζευγάρι έκανε με μέλι το σταυρό πάνω στην πόρτα, έσπασε και το ρόδι στο κατώφλι και ύστερα η γιαγιά τους τράβηξε μέσα με μια μεγάλη μαντίλα και χρύσωσε τη νύφη. Όλα έγιναν σωστά, όπως μου αφηγούνται οι θείες μου που τρελαίνονται να επαναλαμβάνουν παλιές ιστορίες, κι εγώ δεν τους χαλάω χατίρι και τις ακούω πάντα σαν να είναι η πρώτη φορά.

Αταίριαστο ζευγάρι όμως. Ήρεμος εκείνος, νευρική εκείνη. Έξυπνος ο ένας, πονηρή η άλλη. Γελαστός και χωρατατζής ο πατέρας, στεγνή και αγέλαστη η μάνα. Ποτέ δεν την κατάλαβα τη μάνα μου, αλλά την αγαπούσα με τον ίδιο τρόπο που ένας γιος αγαπάει τη μάνα του. Με εκνεύριζε, όμως, πάρα πολύ. Αυτές οι υστερίες που την έπιαναν, όταν δε γινόταν το δικό της, μου έδιναν στα νεύρα, κι ενώ ο πατέρας μου γελούσε μαζί της κι έδειχνε να διασκεδάζει, εγώ δεν κατάφερα ποτέ να κάνω το ίδιο. Δε θυμάμαι ποτέ ούτε ένα της χάνδι ούτε ένα φιλί. Η αδυναμία της ήταν και είναι ο Γιάννης, ο αδελφός μου. Όταν γεννήθηκε, έξι χρόνια ύστερα από μένα, δε ζήλεψα καθόλου. Ίσως γιατί ο πατέρας μου κουβαλούσε τόση αγάπη μέσα του και την έδινε τόσο απλόχερα,

που δεν πήρε καθόλου από το δικό μου μερίδιο. Όσο για την προτίμηση της κυρα-Δόμνας, δε μ' ένοιαξε. Ποτέ δεν την ένιωθα δική μου για να φοβηθώ μήπως τη χάσω.

Το μεγάλο μου μαρτύριο ήταν το σχολείο. Πώς να διαβάσεις όταν ένας κόσμος γεμάτος περιπέτεια σε περιμένει; Μαζί με τους φίλους μου αλωνίζαμε όλο το χωριό· σπάνια τα αυτοκίνητα τότε, όλος ο τόπος δικός μας. Δίπλα στο σπίτι μου υπήρχε ένα ρέμα που μας προσκαλούσε για δεκάδες παιχνίδια. Πώς να συγκεντρωθώ στην προπαίδεια, λοιπόν; Μόλις άκουγα απ' έξω τις φωνές των φίλων μου, φούσκωνε το στήθος μου από τη λαχτάρα, έδινα κι εγώ ένα φούσκο στα μαθήματα και ξεχνόμουν ασυγκράτητος. Στο ρέμα φτιάχναμε βαρκούλες και τις αφήναμε να ταξιδέψουν στα διάφανα νερά, ενώ στην αλάνα παίζαμε ποδόσφαιρο με μια πάνινη μπάλα ή πόλεμο με ξύλινα σπαθιά που ήταν έργα δικά μας. Όταν, πάλι, πεινούσαμε από το πολύ παιχνίδι, πρόκληση γύρω μας τα ολόγλυκα φρούτα των δέντρων κι ας μας κυνηγούσαν οι ιδιοκτήτες τους... Όμορφα χρόνια! Ακόμη και τώρα νομίζω πως έχω στα χείλη μου τη γλύκα της αθωότητάς τους. Γύριζα σπίτι όταν έδυε πια ο ήλιος – κι αυτός ήταν όρος απαράβατος από τον πατέρα μου. Ο πατέρας μου ήταν, άλλωστε, εκείνος που μου έδενε τις πληγές όταν επέστρεφα από τη μάχη της αλάνας. Ήταν κι εκείνος ο Στέλιος... Έπαιρνε πέτρα στο χέρι του κι όπου κι αν ήμουν με πετύχαινε στο κεφάλι, ο άτιμος! Τέτοιο σημάδι!

Ύστερα απ' όλα αυτά, πού να μείνει μυαλό για σχολείο και γράμματα; Πήγε όμως η μάνα μου να ρωτήσει και ο δάσκαλος της έκανε ένα σωρό παράπονα. Δε διάβαζα, δεν έγραφα, ήμουν άτακτος και απρόσεκτος. Βαπόρι την έκανε εκείνη τη μέρα. Μόλις γυρίσαμε πίσω, λοιπόν, αφού μ' έδειρε, μ' έβα-

λε και τιμωρία να μη βγω απ' την πόρτα! Το κακό έγινε μεγαλύτερο, γιατί ο πατέρας μου είχε πάει σε κάτι ξαδέλφια του στην Αθήνα και θα έλειπε αρκετές μέρες. Θυμάμαι ότι άντεξα τρεις μέρες και την τέταρτη το έσκασα από το παράθυρο. Και τώρα που μεγάλωσα, μπορώ να παραδεχτώ ότι το έκανα γνωρίζοντας ότι το βράδυ θα επέστρεφε εκείνος. Μόλις γύρισα σπίτι, με περίμεναν και οι δύο· η κυρα-Δόμνα με τη λουρίδα στο χέρι...

«Δε σου είπα να μη βγεις απ' την πόρτα;» με άρπαξε από τα μούτρα μόλις με είδε.

«Μα δε βγήκα απ' την πόρτα, καλέ μάνα!» της απάντησα με ειλικρίνεια. «Από το παράθυρο πήδησα κι έφυγα!»

Ο πατέρας μου έβαλε τα γέλια και της πήρε τη λουρίδα από τα χέρια. «Δόμνα», της είπε, «δεν μπορείς να τον δεις! Ο Ανδρέας δε σε παράκουσε. Έκανε αυτό που ήθελε χωρίς να παραβεί τις εντολές σου, κι αυτό δείχνει πως “κόβει” το μυαλό του!»

Γλίτωσα το ξύλο. Ο πατέρας μου πάνω απ' όλα εκτιμούσε την εξυπνάδα...

Τον έχασα όταν ήμουν δέκα χρόνων. Πλησίαζε Πάσχα και βοηθούσα τη μάνα μου ν' ασβεστώσει. Ξαφνικά, είδαμε πολύ κόσμο αναστατωμένο να τρέχει πέρα-δώθε στο δρόμο.

«Κάτι θα έγινε πάλι...» μουρμούρισε εκείνη, αλλά συνέχισε τη δουλειά της.

Χωρίς κανένα λόγο, εκείνη τη στιγμή έκανα εμετό και έβαλα τα κλάματα, πράγμα που δε συνήθιζα. Ίσως ήταν ένα προαίσθημα, δε θυμάμαι πια τι ένιωσα. Το καταραμένο το τρακτέρ έφταιγε. Όργωνε ο πατέρας μου, αλλά το συγκεκριμένο αμπέλι ήταν σε πλαγιά. Γύρισε το τρακτέρ και τον πλάκωσε. Πέθανε από ασφυξία...

Κόσμος πολὺς μαζεύτηκε στο σπίτι μας, η μάνα μου μαυροφορέθηκε. Ένα ολόκληρο χωριό έκλαψε το θάνατο ενός πραγματικά καλού ανθρώπου. Τα αδέρφια του συγκεντρώθηκαν να στηρίξουν τη νύφη τους, που έμεινε ξαφνικά μόνη με δύο μικρά παιδιά, αλλά κανένας δε σκέφτηκε εμένα... Ακόμη και σήμερα πονάω όταν σκέφτομαι τον πατέρα που έχασα, ακόμη και σήμερα πιστεύω ότι η ζωή μου θα ήταν αλλιώς, αν εκείνος δεν είχε χαθεί.

Θυμάμαι πως δεν μπήκα στο σπίτι· ήμουν στην αυλή και έπαιζα κι έκανα θόρυβο, πολύ θόρυβο, για να μην ακούω τα κλάματα και τα μοιρολόγια. Μια θεία μου με μάλωσε, με είπε και αναίσθητο και ύστερα με άρπαξε και μ' έβαλε να καθίσω απέναντι από το φέρετρο. Να βλέπω τι; Αυτός που ήταν μπροστά μου δεν ήταν ο πατέρας μου. Πρώτα πρώτα δε χαμογελούσε, και ο πατέρας μου είχε πάντα ένα χαμόγελο στα χείλη να του ανασηκώνει τα μουστάκια. Ο άνθρωπος, μπροστά μου, ήταν ακίνητος κι ο πατέρας μου δεν έμενε λεπτό στην ίδια θέση. Κάρφωσα τα μάτια στα σταυρωμένα χέρια μου και δεν ξανασήκωσα το βλέμμα μου. Ήθελα να κλείσω τα αυτιά μου να μην ακούω τα βαριά αρβανίτικα μοιρολόγια, αλλά ντρεπόμουν. Πρέπει να ζάρωσα τόσο πολύ, ώστε έγινα ένα με την καρέκλα. Ίσως γι' αυτό με ξέχασαν. Ήρθε η ώρα της κηδείας και πέρασε, κι εγώ ήμουν ακόμη σ' εκείνη την καρέκλα.

Όταν γύρισαν σπίτι, με είδε η αδελφή της μητέρας μου και μου έδωσε να πιω λίγο γάλα, προτού με βάλει να ξαπλώσω. Έπειτα, κάθισε κοντά μου και με νανούρισε. Η θεία Μαρίκα... η αγαπημένη μου... μια επαναστάτρια της εποχής... Ίσως γι' αυτό την αγαπούσα τόσο.

Όταν η θεία ήταν δεκαοκτώ χρόνων, ο πατέρας της την

αρραβώνιασε με το γιο ενός φίλου του. Εκείνη, όμως, αγαπούσε άλλον. Το έσκαγε τα βράδια για να τον συναντήσει. Ο Θανάσης, ο έρωτάς της, ήταν ο ωραιότερος άντρας του χωριού, όμως κι εκείνη υπήρξε καλλονή, και το αίσθημα ήταν αμοιβαίο. Ο Θανάσης περνούσε κάτω απ' τα παράθυρά της, χτυπούσε τις χάντρες στο κομπολόι του και κλεινόταν έτσι το ραντεβού. Σήματα Μορς με κομπολόι...

Στο τέλος, η θεία Μαρίκα το είπε στον πατέρα της και τον απείλησε ότι, αν δεν έδινε την ευχή του, ή θα κλεβόταν με τον Θανάση ή θα έμενε έγκυος. Πέτυχε το σκοπό της και παντρεύτηκε τον άντρα που ήθελε. Ο έρωτας κράτησε όσο και η ζωή τους, αλλά όχι και η ευτυχία... Ο θείος έπινε πολύ κι όταν έπινε... χτυπούσε. Έρωτας και ξύλο. Ξύλο και έρωτας... Το χειρότερο όμως για τη θεία ήταν ότι ο Θανάσης δεν της ήταν πιστός. Ποτέ δεν το κατάλαβε κανείς αυτό. Ενώ λάτρευε όχι μόνο τη γυναίκα του αλλά και το χρώμα που πατούσε εκείνη, έσπερνε παιδιά παντού. Στο σπίτι του, πάντως, έσπειρε μόνο ένα: την εξαδέλφη μου τη Γιάννα. Και όταν η Γιάννα μεγάλωσε και παντρεύτηκε, η θεία Μαρίκα έκανε ακόμη μια επανάσταση. Μάζεψε τα πράγματά της κι εγκατέλειψε τον άντρα της. Αναζήτησε στέγη στο σπίτι της κόρης της και του γαμπρού της, και τη βρήκε. Ήταν κιόλας τότε γιαγιά. Όχι ότι είχε πάψει να τον αγαπάει, αλλά δεν μπορούσε να μείνει άλλο μαζί του. Δεν πήραν ποτέ διαζύγιο κι όταν εκείνος πέθανε από κίρρωση του ήπατος, τον έκλαψε με πραγματικό πόνο και τον πένθησε για την υπόλοιπη ζωή της.

«Άντρας και γυναίκα είναι οι δύο πλευρές του ίδιου νομίσματος...» Αυτό πίστευε πάντα ο Ανδρέας και αυτό ακριβώς έψαχνε: την άλλη πλευρά του δικού του νομίσματος. Γεννημένος σ' ένα μικρό χωριό, κουβαλώντας μια έμφυτη συστολή μα συνάμα και τη λαχτάρα να ξεφύγει από τα στενά όρια του τόπου του, θα βρεθεί στην Αθήνα. Οι εμπειρίες πολλές, όχι πάντα ευχάριστες, και οι προκλήσεις αμέτρητες, αλλά ο Ανδρέας δεν κάνει πίσω σε καμία πρόκληση.

Η Νίκη θα βρεθεί στο δρόμο του. Μια γυναίκα πλούσια, μεγαλύτερή του, που θα του προσφέρει μια ζωή αστραφτερή, την οποία δεν είχε φανταστεί ποτέ του. Η Αρετή θα έρθει αναπάντεχα. Είναι νέα και άπειρη, αλλά η ζωή μαζί της φαντάζει σαν την επιστροφή στην πρόωρα χαμένη αθωότητα.

Στην τρίλιζα του πάθους, όταν τα όρια στενεύουν,
τα διλήμματα γίνονται επιτακτικά...

Ένας άντρας με δύο γυναίκες...

Ένα νόμισμα με δύο πλευρές...

Στο σταυροδρόμι της καρδιάς,
διαλέγεις κατεύθυνση εσύ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 1, 106 79 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550
www.psichogios.gr • e-mail: info@psichogios.gr

ISBN 978-960-453-353-4

9 789604 533534